

Resum del contingut d'ortografia del curs de Llengua Catalana (Nivell D)

PART 1. ORTOGRAFIA

<u>A/E EN POSICIÓ ÀTONA</u>	<u>O/U EN POSICIÓ ÀTONA</u>
<p>1. FINAL DE MOT</p> <p>NOMS</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Femenins: -A <i>Excepcions: [coincidentes amb castellà] fase, superfície, torre, base, frase, mare...</i> ■ Masculins: -E <i>Excepcions: acabats en -ARCA, -TA, -MA, -ISTA, -CIDA.</i> <p>Recorda! Singular A – Plural ES</p> <p>VERBS</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Final absolut: -A <i>Excepcions:</i> - CORRE, VINE, OBRE, OMPLE - <i>Infinitius acabats en -RE</i> ■ Final + altre so: -E <p>2. ENMIG DE PARAULA</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ NOM: Buscar el primitiu ■ VERB: Buscar 1a psing. Present Ind. <p>Alerta! TREURE/TRAURE, JEURE/JAURE, NÉIXER/NÀIXER, FER i SABER fan les tòniques tal com les diem i les àtones sempre amb A.</p> <p>Atenció! Divergències català – castellà</p> <p>S'escriuen amb E: albercoc, alcàsser, ametista, ànec, assemblea, berguedà, canelons, cànem, disfressar, ebenista, efeminat, Empar, Empordà, Empúries, enxaneta, enyorança, espàrrec, estella, estandard, Esteve, gelea, javelina, malenconia, màrrega, meravella, monestir, orfe, orgue, polseguera, punxegut, ràfega, rave, resplendir, sergent, temptejar, tràfec, treball, vernís...</p> <p>S'escriuen amb A: afaitar, ambaixador, arracada, arravatar, assassí, avaluar, avantatge, avaria, barnús, davall, davant, davantal, encomanar, endavant, estamordir, maragda, naixement, peixater, ramat, rancor, raspall, sanefa, sarbatana, Sardenya...</p> <p>Important! Els verbs llençar/llançar i nedar/nadar s'admeten les dues formes.</p>	<p>1. FINAL DE MOT</p> <p>NOMS</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Masculins singulars: -O ■ Masculins plurals: -OS <i>Excepcions: mots plans acabats en -US: virus, tipus, eucaliptus, cactus...</i> <p>VERBS</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Final absolut: 1a psing Present Ind: -O <p>2. ENMIG DE PARAULA</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ NOM: Buscar el primitiu ■ VERB: Buscar 1a psing. Present Ind. <p>Alerta! COLLIR, COSIR, TOSSIR, ESCOPIR, SORTIR, PODER i VOLER (i derivats) fan les tòniques amb –U i les àtones amb –O.</p> <p>Important! PUGUEM – PUGUEU / VULGUEM – VULGUEU s'escriuen amb U.</p> <p>Atenció! Divergències català – castellà</p> <p>S'escriuen amb O: aixovar, assortir, atordiment, avorri-se, bordell, botifarra, brúixola, calorós, capítol, cartolina, coberteria, cobrir, complimentar, complir, cònsol, descobriment, embotit, escapolar, escopir, escrúpul, fonament, govern, hongarès, joglar, joventut, nodrir, pèndol, podrit, polir, rètol, retolar, rigorós, robí, roí, romanès, rossinyol, sofrir, sorgir, sospir, títol, tonyina, torró, triomf...</p> <p>S'escriuen amb U: bufetada, butlletí, butxaca, cuirassa, desmuntar, escullera, fòrum, muntanya, muntar, mussol, subornar, sufocar, supèrbia, suportar, tramuntana, turmell, turment...</p> <p>Pseudoderivats! Boca – bucal; corba – curvatura, curvilini; jove – juvenil; ploma – plumífer; títol – titular; volcà – vulcanisme, vulcanologia...</p>

ARTICLE DETERMINAT

EL	LA
ELS	LES

NORMA GENERAL: Davant d'un mot començat en vocal, l'article EL i LA s'apostrofen: L'.

EXCEPCIONS:

- no apostrofa l'article LA davant de paraules femenines començades per I, U (HI, HU) àtones:** *la hisenda, la infermera, la humanitat, la unitat...*
- Els noms de lletra: *la essa, la erra*
- LA HOST
- LA UNA (hora)
- La simetria – la asimetria, la normalitat – la anormalitat...

Alerta! La preposició DE també s'apostrofa, sempre que la paraula del darrere comença en vocal. Però, no s'apostrofa davant de noms de lletres (*de a, de erra*) i davant de mots començats amb diftong creixent (*de iode, de Huelva*).

Davant de noms de persona, podem usar: EL/EN/Ø, si són masculins, o LA/Ø, si són femenins. (NA només usos molt formals): *en Pere, el Pere, Pere; la Neus, Neus...*

Els articles dels topònims catalans només s'escriuen en majúscula quan l'article està a començament de frase, sinó, en minúscula: *el Vendrell, l'Aleixar, la Poble de Mafumet...*

Recordau! Contraccions: PER/DE/A + el/els = pel, pels; del, dels; al, als.

GÈNERE DE L'ADJECTIU

- Adjectiu 1 terminació o invariable: *gran - grans*
- Adjectiu 2 terminacions o variable: *petit/petita – petits/petites*

NORMA PRÀCTICA: Per saber si un adjectiu és d'1 o 2 terminacions, COMPAREM amb el CASTELLÀ.

Excepcions: *pobre/a, cortès/esa, comú/una, rude, calent/a, valent/a, trist/a, fort/a, verd/a, blau/va, gris/a, covard/a, roí/roïna, agrest/a, inert/a*

Els adjectius acabats en -AÇ, -IÇ, -OÇ són invariables en singular, però variables en plural: *feliç, feliç, feliços, felices.*

GÈNERE DEL SUBSTANTIU

Per fer el femení afegim al masculí: **-A** (*nen – nena*), **-NA** (*germà – germana*), **-INA** (*gall – gallina*), **-IU** (*actor – actriu*), **-ESSA** (*metge – metgessa*), **-ÒLOGA** (*biòleg – biòloga*).

Alguns mots fan el masculí sobre el femení: afegixen **-OT**: *bruixa – bruixot*.

Alerta! Els mots acabats en **-AIRE, -ISTA, -CIDA, -TA, -MA** són invariables en gènere.

Important! Tenen diferent significat: *el son – la son; un editorial – una editorial; el fi – la fi; el llum – la llum; el terra – la terra; el pols – la pols; el canal – la canal; el còlera – la còlera; un ordre – una ordre; el vall – la vall; el planeta – la planeta; el clau – la clau...*

En català són masculines: *els afores, un anell, un avantatge, els bacteris, el compte, el corrent, el costum, un escafandre, els espinacs, un estratagema, el deute, el dubte, el llegum, el lleixiu, un orde, el pebre, el pendent, el senyal, els tèrmit, el titella...*

En català són femenines: *una acne, una àgape, una anàlisi, una allau, una amargor, una àncora, una aroma, la calor, la dent, la síndrome, una olor, les pólvores, la resplendor, la resta, les postres, la suor, la xocolata...*

NOMBRE DEL SUBSTANTIU

1. Per fer el plural, normalment, afegim –S: *nen – nens*

2. SINGULAR –A, aleshores PLURAL –ES

-ga	-gues
-ca	-ques
-ça	-ces
-ja	-ges
-gua	-gües
-qua	-qües

3. PARAULES ACABADES EN **S, Ç, X, IX** fan el plural amb –OS: *braç – braços*. **Excepte:** *falç, índex, apèndix, calc, hèlix, vèrtex, tèlex, esfinx, còdex...* fan el plural afegint –S.

4. PARAULES ACABADES EN **SC, ST, XT, IG** fan el plural amb –S o –OS: *disc – discs/discos, boig – boigs/bojos*.

5. PARAULES ACABADES EN VOCAL ACCENTUADA fan el plural amb –NS: *germà – germans*. **Excepte:** *perquè, cafè, canapè, consomé, sofà, sí, mercè, menú, clixé, puré, quinqué, bisturí, esquí, jaqué, dominó, fricandó, xampú, però, bebè, oboè, gigoló, cautxú, iglú, marabú, tissú...* fan el plural afegint –S.

6. PARAULES INVARIABLES: els dies de la setmana, paraules planes acabades en –US (virus), llapis, temps, fons, pols, tos, urbs...

ELS DIFTONGS

- **Diftong creixent:** Vocal feble (i, u) + vocal forta (a, e, o)

Hi ha diftong si:

- és en posició inicial de paraula: *iaia, iogurt, iode...*
- Vocal + Diftong creixent: *noia, joia, iaia...*
- QUA, GUA, QÜE, GÜE, QÜI, GÜI, QUO, GUO

- **Diftong decreixent:** Vocal forta (a, e, o) + Vocal feble (i, u). També són diftongs decreixents les combinacions iu i ui: *mai, Reus, preu, pau, Europa, cuina, riu...*

En el decreixent, sempre hi ha diftong, si no hi ha la dièresi (¨) per trencar-lo: *raïm, veïna, cafeïna, conduït...*

LA DIÈRESI

Té dues funcions:

- Diftong decreixent: Marcar que es trenca diftong: *veïna, cafeïna, cocaïna, raïm, peüc, reüll...*
- Diftong creixent: indicar que una U sona: GÜE, QÜE, GÜI, QÜI

ESTALVI DE LA DIÈRESI

- Les paraules que porten accent gràfic: *veí, suís, país, Lluís...*
- Paraules llatines acabades en –UM i –US: *harmònum, Màrius, aquàrium...*
- Els compostos formats per PREFIX (anti, contra, co, auto, re, semi) + ARREL començada per I o U: *antiimperialista, contraindicació...* **Excepció: REÜLL**
- Els mots acabats en –ISME i –ISTA: *egoisme, egoïsta, panteïsmes...* **Excepció: PROÏSME**
- El **CONDICIONAL, FUTUR, INFINITIU I GERUNDI** dels verbs de la 3a conjugació: *agraïr, conduir, agrairia, construïrem, produïnt...*

ACCENTUACIÓ

<p>ESDRÚIXOLES: tònica en l'antepenúltima síl·laba</p> <p>S'accentuen TOTES i SEMPRE</p>	<p>PLANES: tònica a la penúltima síl·laba</p> <p>S'accentuen quan NO acaben en: vocal, vocal + S, en, in.</p> <p>Alerta! S'accentuen quan acaben en diftong decreixent.</p>	<p>AGUDES: tònica a l'última síl·laba</p> <p>S'accentuen quan acaben en: vocal, vocal + S, en, in.</p> <p>Alerta! No s'accentuen quan acaben en diftong decreixent.</p>
--	--	--

à è é í ò ó ú

E amb accent obert:

1. Numerals ordinals (cinquè, setè, novè)
2. Gentilicis (francès, japonès, anglès) i comarques (Barcelonès, Tarragonès)
3. Present d'Ind i imperatiu dels verbs acabats en **–prendre, –pendre i –fendre:** *ofèn, aprèn, comprèn...*
4. Altres mots: *alè, bebè, cafè, canapè, comitè, cortès, espès, estrès, imprès, interès, mossèn, vostè, conèixer, merèixer, empènyer, estrènyer...*
5. Alerta! Imperfet Ind. dir, fer, treure, caure: *dèiem, dèieu, fèiem, fèieu, trèiem, trèieu, quèiem, quèieu...*
6. Mots esdrúixols habitualment accent obert, excepte *església, Dénia, la Sènia, feréstega, llépola.*

E amb accent tancat:

1. Futur, Imperfet Subjuntiu: *faré, cantés...*
2. Present Ind i imperatiu dels verbs acabats en **–tendre** (atén, estén, pretén), **encendre** (encén).
3. Altres mots: *accés, excés, amén, clixé, congrés, consumé, ingrés, procés, puré, retrocés, quinqué, revés, créixer, néixer, prémer, témer, espremer, cérvol, feréstec, préssec, préstec...*

O amb accent obert:

1. Participis dels verbs acabats en **–cloure:** *inclòs, conclòs, exclòs*
2. Alguns topònims: *Vandellòs, Vinaròs, Seròs, Besòs, el Tarròs...*
3. Mots esdrúixols habitualment accent obert, excepte *pólvora, fórmula, góndola, tómbola, tórtora.*
4. Alguns mots: *però, de debò, això, allò, espòs, ressò...*

O amb accent tancat:

1. Verb **córrer** i derivats
2. Les formes *fóssim, fòssiu* del verb ser.
3. Altres mots: *estómac, Sóller, pólvora, fórmula, góndola, tómbola, tórtora.*

ACCENTS DIACRÍTICS

Bé (correcte, possessió)	Be (animal, lletra)	Pèl (del cos)	Pel (per + el)
Bóta (de vi)	Bota (calçat)	Què (interrogatiu, prep + què)	Que (conjunció, relatiu)
Cóc (coca)	Coc (v. coure)	Sé (v. Saber)	Rés (oració)
Cós (cursa)	Cos (matèria corporal)	Sí (afirmació)	Si (condició)
Déu (divinitat)	Deu (10, v. Deure)	Sóc (v. Ser)	Soc (tronc)
Dóna (v. Donar)	Dona (senyora)	Sòl (terreny)	Sol (astre, sense companyia)
És (v. Ser)	Es (pronon)	Són (v. Ser)	Son (ganes de dormir)
Mà (part del cos)	Ma (possessiu)	Té (v. Tenir)	Te (infusió, lletra, pronon)
Més (+)	Mes (de l'any)	Ús (utilització)	Us (pronon)
Mòlt (v. Moldre)	Molt (quantitat)	Véns (v. Venir)	Vens (v. Vendre)
Món (planeta) [alerta! plural <i>mons</i>]	Mon (possessiu)	Vés (v. Anar)	Ves (v. Veure)
Móra (fruita)	Mora (fem. Moro)	Pèl (del cos)	Pel (per + el)
Nét (parent)	Net (no brut)	Què (interrogatiu, prep + què, nom)	Que (conjunció, relatiu)
Ós (animal)	Os (part del cos)	Sé (v. Saber)	Rés (oració)

<u>X/TX/IG/IX (VARIANT OCCIDENTAL)</u>	<u>X/TX/IG/IX (VARIANT ORIENTAL)</u>
<p>x/tx/ig (so de cotxe)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A principi de paraula: X. Excepció: <i>Txecoslovàquia, txpaela, Txad...</i> - Enmig de paraula, amb consonant davant: X. - En posició intervocàlica: -TX. - En posició final, escrivim -TX, quan els derivats porten -TX-: <i>despatx – despatxar, cartutx – cartutxera...</i> - En posició final, escrivim -IG, quan els derivats porten -J-, -G-, -TJ-, -TG-: <i>raig – rajar, desig – desitjar...</i> <p>ix (so de peix)</p> <ul style="list-style-type: none"> - En posició intervocàlica: -IX-. Excepte quan aquest so va després de diftong: <i>caixa, reixa</i>, però <i>disbauxa, rauxa...</i> - En posició final de paraula: -IX. 	<p>x/ix (so de peix)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A principi de paraula: X. - Enmig de paraula, amb consonant davant: X. - En posició intervocàlica: -IX-. Excepte quan aquest so va després de diftong: <i>caixa, reixa...</i> però <i>disbauxa, rauxa...</i> - En posició final: -IX. <p>tx/ig (so de despatx)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A principi de paraula, en mots com <i>Txecoslovàquia, txec, txapela, Txad...</i> escrivim TX-. - En posició intervocàlica: -TX. - En posició final, escrivim -TX, quan els derivats porten -TX-: <i>despatx – despatxar, cartutx – cartutxera...</i> - En posició final, escrivim -IG, quan els derivats porten -J-, -G-, -TJ-, -TG-: <i>raig – rajar, desig – desitjar...</i>
<u>LA G I L A J</u>	
JA GE GI JO JU	
<p>Excepcions:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. verbs JEURE/JAURE i AJEURE/AJAURE 2. Mots amb els grups -ject- i -jecc-: <i>objecte, projecte, objecció...</i> 3. Altres mots: <i>jersei, jesuïta, Jeremies, Jesús, majestat, jeroglífic, jerarquia...</i> 	
<u>LES GRAFIES B/V</u>	<u>LA L·L</u>
<p>Escrivim B:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Quan a la mateixa família tenim mots acabats en -P: <i>llop – lloba</i> ■ BL, BR: <i>blat, braç...</i> ■ Darrere M: <i>tombar, ambulància, ambició...</i> <p>Excepció: tramvia, circumval·lació.</p> <p>Escrivim V:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Quan a la mateixa família hi ha mots acabats en -U: <i>neu – nevar</i> ■ Darrere N: <i>canvi, convent, invitar...</i> ■ Terminacions Pretèrit Imperfet Indicatiu: <i>AVA, AVES, AVA, ÀVEM, ÀVEU, AVEN</i> <p>ALERTA! Amb B: abans, acabar, arribar, automòbil, baró, basc, bolcar, comboi, embenar, rebentar, riba, treball, berruga, calb, bivac, comboi, corb, mòbil, rebolcar, trobar. Àlaba, Biscaia...</p> <p>Amb V: advocat, avall, avanç, avet, avi, avorrir, almívar, aprovar, avarca, canviar, cavall, covard, civada, esvelt, fava, govern, gravar, haver, llavi, núvol, raval, rovell, savi, taverna, trèvol, vaixell, vernís, gavardina, provar, vedell, Còrdova, l'Havana, Vesuvi...</p>	<p>Escrivim L·L:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Paraules començades en AL·L, COL·L, IL·L, MIL·L i SIL·L: <i>al·lèrgia, col·laboració, il·lusió, mil·lenari, síl·laba...</i> <p>Excepcions: alegria, alegre, milió, miler, alumini, cola, colofó...</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Paraules acabades en -EL·LA, -IL·LA, EL·LAR, -IL·LAR: <i>tranquil·la, til·la, mortadel·la, rebel·lar, vacil·lar...</i> ■ Els derivats de mots que porten LL: <i>metall – metàl·lic</i> <p>Porten L·L: <i>nul·la, apel·lar, ampul·lós, gal·lès, libèl·lula, satèl·lit, repel·lir, violoncel·lista, xarel·lo, vel·leïtat, bèl·lic, cal·ligrafia, cèl·lula, constel·lació, circumval·lació, excel·lent, el·lipse, idil·li, intel·ligent, pàl·lid, paral·lel, pol·lució, satèl·lit, tranquil·la, sol·licitar...</i></p> <p>No porten L·L: celebrar, solució, alegria, galant, miler, milió, selecció, religió, aleatori, aliatge, alopecía, alumini</p>

<p style="text-align: center;"><u>LA H</u></p> <p>S'escriuen en H:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Verb HAVER ■ Paraules amb PREFIX: hipo, hidro, hetero, hexa, hepta, hiper, homo... ■ Altres: home, habitació, humà, humanitat, humitat, higiene, herba, habitació, hola, hort, hèrnia... ■ Amb H intercalada: adherir, cohibir, exhalar, subhasta, exhaurir, exhortar, prohibir, coherència, inherent, vehicle, alhora, aleshores, tothom... <p>Divergències català – castellà: <i>ham, hivern, hissar, harmonia, subhasta, ahir, avui, ou, orxafa, orfe, cacauet, coet, Rin, truà</i></p>	<p style="text-align: center;"><u>LA S SONORA</u> (so de les abelles)</p> <p>Té dues grafies: S i Z</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ S: en posició intervocàlica <i>Cosa, casa, rosa, base, pesar...</i> ■ Z: altres posicions <i>Colze, calze, salze, tretze, quinze...</i> <p>Excepcions:</p> <ul style="list-style-type: none"> - trapezi, topazi, bizantí, ozó, amazona, Nazari, nazisme, Ezequiel... - prefixos esquizo- i rizo- - sufixos -zoic, -zoide, zou - derivats de DINS, FONS i TRANS 						
<p style="text-align: center;"><u>LA S SORDA</u> (so de la serp)</p> <p>Té quatre grafies: S, SS, C i Ç.</p> <p><u>NORMA FÀCIL</u></p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th><u>CASTELLÀ</u></th> <th><u>CATALÀ</u></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Z/C</td> <td>Ç/C</td> </tr> <tr> <td>S</td> <td>S/SS</td> </tr> </tbody> </table> <p>Com sé si C o Ç?</p> <p style="text-align: center;">ÇA CE CI ÇO ÇU</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Ç: davant A, O, U i en posició final: <i>caça, plaça, braç...</i> ■ C: davant E, I: <i>cistell, ceba...</i> <p>Com sé si S o SS?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ SS en posició intervocàlica: <i>pallasso, bassa...</i> ■ S en altres posicions: <i>sal, suc, pas...</i> <p>Excepcions a la norma fàcil: <i>arròs, besnét, cabàs, carrossa, cassola, dansa, tassa, mosso, tros, pissarra, sabata, disfressa, tossut, sucre, llapis, cervesa, esquerre, massís, asteca, esquerre, mesclar, vescomte, mesquita, masmorra, bescuit, gaspatxo...</i></p> <p>Casos especials: TRANS + paraula començada per S: <i>transsexual, transsiberià... qualssevol (plural)</i></p>	<u>CASTELLÀ</u>	<u>CATALÀ</u>	Z/C	Ç/C	S	S/SS	<p style="text-align: center;"><u>LA R/RR</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ■ R simple: en posició intervocàlica, sempre s'escriu -R-: <i>cara, coral, mare, treballadora...</i> ■ R múltiple: <ul style="list-style-type: none"> - R en posició inicial, final o entre consonant i vocal: <i>ruc, cor, car, Enric, Manresa...</i> - RR en posició intervocàlica: <i>carro, córrer, terra...</i> <p>Excepció! PREFIX + Paraula començada per R no es duplica la R: <i>antireligiós, autoretrat...</i></p> <p>Escriuen R muda:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ infinitius acabats en -AR, -ER, -IR: <i>anar, dir, fer, parlar, servir, témer...</i> ■ noms d'oficis acabats en -ER i -OR: <i>carter, pescador, director...</i> ■ Noms d'arbres acabats en -ER: <i>presseguer, ametller...</i> ■ Paraules primitives que els derivats porten R: <i>soltera – solter, poruc – por...</i> ■ ARBRE i APRENDRE porten una R muda enmig de paraula.
<u>CASTELLÀ</u>	<u>CATALÀ</u>						
Z/C	Ç/C						
S	S/SS						

LA M/N

S'escriu M:

- Davant de B i P: *combustible, omplir, empipar...*
Excepcions: *benparlat, benpensant.*
- Davant de M: *immòbil, emmirallar...*
Excepcions: *enmig, tanmateix, granment, benmereixent.*
- Davant de F: *amfibi, amfiteatre, limfa, àmfora, nimfa, simfonia, triomf, xamfrà, èmfasi, emfasitzar, circumferència, circumloqui...*
Excepcions: *confiar, confessar, confluïr, confecció, confort, enfeinat, enfadar, enfilat, infermera, infern, inflamar, informe.*

S'escriu N:

- Davant de V: *canvi, envà, envasar, envernissar...* **Excepcions:** *circumval·lació, tramvia*

Mots que cal recordar! Empremta, impremta, premsa, somriure, mnemotècnic, Assumpció, Assumpta, assumpte, atemptar, exempt, presumpció, presumpte, redempció, prompte, símptoma, temptar, temptejar...

P/B. T/D. C/G en posició final

- Darrere de vocal o diftong tònic, habitualment **p, t, c:** *abric, cop, estrep, groc, malastruc, soledat...*

Excepcions:

1. *Carib, Job, Jacob, adob, club, cub, tub, esnob* van amb B.
2. Acabats en –ITUD i –ETUD: *quietud, actitud...*
3. Antropònims i topònims: *Bagdad, Belgrad, Alfred, Txad, Madrid, Valladolid, Conrad...*
4. *demagog, pedagog, estrateg, mag, zig-zag* s'escriuen amb G.

- Darrere de vocal àtona o consonant, cal mirar els derivats per saber què grafem: *destorb – destorbar; àrab – Aràbia; despert – despertar, càstig – castigar, plàstic – plàstica, centrífug – centrifugar...*

Excepcions:

1. 1a persona del Present Indicatiu: *vinc, moc, sóc, trec...*
2. Altres mots: *ànec, càrrec, espàrrec, fàstic, feréstec, mànec, préssec, rònec, tràfec, xàfec*

EL GUIONET

Sense guionet:

1. Prefix + paraula: *expresident, sotsdirector, precandidat, vicerector...*
2. Compostos cultes: *socioeconòmic, psicosocial...*
3. Paraules compostes en què els dos elements són termes catalans: *allioi, colifor...*

Posem guionet:

1. En els números: D – U – C (desenes – unitats, unitats – centenes)
2. En els compostos que són onomatopeies o repeticions: *baliga – balaga, leri – leri, poti – poti...*
3. En els compostos que contenen un punt cardinal: *nord-oest, sud-africà, nord-americà...*
4. Paraules compostes en què els dos elements són termes catalans, però el segon mot comença per S, R o X: *Vila-seca, barba-roig, guarda-roba, para-xocs...*
5. Prefix NO + substantiu: *no-violència, no-res...*
6. Altres casos: *abans-d'ahir, adéu-siau, Bell-lloc, despús-ahir, cul-de-sac, pèl-roig, pit-roig, qui-sap-lo...*

PART 1. ÚS DE SIGNES DE PUNTUACIÓ

Els signes de puntuació són l'eina que usem per fer que un text sigui comprensible i per transmetre al lector els diferents matisos que tindria el mateix text en llengua oral.

La puntuació, doncs, està estretament relacionada amb la sintaxi, l'entonació, el contingut expressiu, i també depèn de la llargada de les frases.

1. EL PUNT

El punt és el signe amb què marquem el final de les oracions:

- Punt i seguit: separa oracions.
- Punt i a part: separa paràgrafs.
- Punts i final: tanca el missatge.

El punt també indica que s'ha abreviat una paraula.

	S'UTILITZA	NO S'UTILITZA
EL PUNT	<ul style="list-style-type: none"> • al final d'una oració; • al final d'un paràgraf; • per tancar el text; • en les abreviatures: <i>Sr., Sra., av., núm., pàg., tel.</i> • per separar les hores dels minuts: <i>9.45, 6.13...</i> • per separar les unitats de miler de les centenes: <i>1.345</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • en les sigles i símbols: <i>NIF, km, l...;</i> • en les abreviatures amb barra inclinada: <i>c/, s/n, a/a...;</i> • en els títols o subtítols d'un text: <i>Ús dels signes de puntuació</i> • en els rètols: <i>Restaurant Casa Paco;</i> • després dels números ordinals: <i>1r pis, 3a porta...;</i> • al final de la data: <i>Manresa, 13 de març de 2008;</i> • després de punts suspensius: <i>Hi faltava de tot en aquella cuina: olles, cassoles, paelles...;</i> • després de signe d'interrogació o admiració: <i>Què dius?, Que bonic!...</i>

2. LA COMA

La coma és el signe que separa grups de mots a l'interior d'una oració.

LA COMA	S'UTILITZA	NO S'UTILITZA
	<ul style="list-style-type: none"> • en una enumeració: <i>Vull patates, olives, un pot de llegums...</i>; • en els incisos explicatius: <i>La Mercè, la germana del teu cap, se n'ha anat de vacances a París; En Lluís, que és un sant, s'ha ofert per rentar els plats.</i> • en els vocatius: <i>Pere, fes el favor de mirar-me; Escolta, Maria, per què no t'estàs quieta?</i> • en les el·lipsis o elisions del verb d'una oració perquè se sobreentén pel context: <i>Tu rentaràs els plats de dinar i la Neus, els de sopar.</i> • en desplaçaments d'elements dins de l'oració: <i>Va organitzar una festa esplèndida, la Roser; A casa del teu pare, hi vaig veure un quadre molt famós.</i> • en les dates, després de la localitat: <i>Girona, 13 de gener de 2009</i> • en les adreces, després del nom del carrer i el número: <i>Carrer del Mar, 13, 2n A</i> • en les salutacions de les cartes: <i>Senyor,; Benvolgut amic,...</i> • en les fórmules de comiat de les cartes: <i>Atentament,; Cordialment,...</i> • en les quantitats per separar els decimals: <i>13,45.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • mai entre subjecte i verb d'una oració: <i>Tots els alumnes de l'escola fan natació;</i> • mai entre el verb i els seus complements: <i>Per res del món hauria renunciat al cognom familiar.</i>

3. EL PUNT I COMA

El punt i coma separa dues oracions unides per sentit, però diferents en la construcció.

El punt i coma separa més que la coma, però menys que el punt. Usem el punt i coma quan a l'entorn ja hi ha comes en els elements que interrelaciona.

S'UTILITZA	
EL PUNT I COMA	<ul style="list-style-type: none"> • per separar oracions unides per un lligam lògic: <i>Al Jordi li agraden les matemàtiques; les matemàtiques són difícils.</i>; • en enumeracions: <i>Volia: 1. repintar el vestíbul; 2. canviar les bombetes;3. plantar gespa al jardí... ;</i> • davant de conjuncions adversatives i concessives: <i>A la Roser, pel seu sant, li van regalar un mocador del coll; però em sembla que no li va agradar gaire, perquè no el porta mai;</i>

4. ELS DOS PUNTS

Els dos punts tenen assignada la funció d'introduir citacions, enumeracions, aclariments o exemples.

	S'UTILITZA	NO S'UTILITZA
ELS DOS PUNTS	<ul style="list-style-type: none"> • introduir enumeracions: <i>A les postres, la Montse va presentar una plata amb diferents tipus de torrons: massapà, d'Agramunt, de Xixona, de xocolata...;</i> • introduir explicacions i exemples: <i>Hi ha dos menes de menús: un de normal i un de vegetarià.;</i> • en les citacions textuais: <i>El Pere va cridar: "Escolta'm bé!".</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • per separar les hores dels minuts: se separen per punt.

5. ELS PARÈNTESIS

Els parèntesis delimiten incisos, aclariments i intercalacions de dades secundàries o de mots i frases que no formen part directament del text.

S'UTILITZA	
ELS PARÈNTESIS	<ul style="list-style-type: none"> • en incisos: <i>No tenia prou cèntims (com les senyores de tota la vida, deia cèntims, en lloc de diners, quedava més autèntic).</i> • en intercalacions: <i>La primera edició de l'obra (març de 2007) es va exhaurir aviat.</i>

6. EL GUIÓ

El guió, igual que el parèntesis o les comes, serveix per delimitar incisos i observacions, però l'autor se sent més implicat en el que escriu entre guions que no pas quan ho tanca entre parèntesis. També serveix per marcar diàlegs.

	S'UTILITZA	NO S'UTILITZA
EL GUIÓ	<ul style="list-style-type: none"> en incisos: <i>Vaig guardar les samarretes al calaix —una era la que m'havia regalat la Roser—.</i> per marcar diàlegs: —<i>Quan vindràs?</i> —<i>va preguntar el Lluís.</i> —<i>No ho sé. Quan acabaré la feina.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> en explicacions i incisos molt externs al text és preferible usar els parèntesis.

7. ELS PUNTS SUSPENSIVS

Alerta! Els punts suspensius sempre són tres i només tres.

	S'UTILITZA	NO S'UTILITZA
ELS PUNTS SUSPENSIVS	<ul style="list-style-type: none"> en enumeracions incompletes: <i>Hi faltava de tot en aquella casa: mobles, cortines, llençols, tovalloles...</i> en oracions inacabades: <i>Si tu m'estimessis una mica...</i> 	<ul style="list-style-type: none"> darrere de l'abreviatura <i>etc.</i> Cal usar o bé <i>etc.</i> o bé <i>...</i>, mai les dues coses alhora.

8. LES COMETES

Les cometes tenen la funció d'emmarcar una citació o connotar un mot. Hi ha dos tipus de cometes:

- Cometes altes: "..."
- Cometes baixes: «...»

LES COMETES	S'UTILITZA	NO S'UTILITZA
	<ul style="list-style-type: none"> en les citacions literals: El pobre vellet va dir: "Aneu amb compte". per expressar ironia; en els col·loquialismes o els mots d'argot: <i>Hi havia molta gent "guai";</i> en els vulgarismes: <i>No "lis" he dit res encara;</i> en els eslògans: <i>La campanya "Tingues cap, posa't el casc" va tenir molt d'èxit;</i> títols de conferències: <i>La ponència "El canvi climàtic als nostres dies" va ser prou interessant.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> en obres artístiques; en títols de llibres; en títols de pel·lícules; en noms d'empreses o entitats. <p>[S'escriuen en cursiva o subratllats]</p>

9. LA BARRA INCLINADA

LA BARRA INCLINADA	S'UTILITZA
	<ul style="list-style-type: none"> En formes dobles: <i>Senyor/Senyora, el/la sol·licitant...</i> En abreviatures: <i>c/, s/n, a/a...</i> Per indicar la abreviació o la fracció: <i>1/4 de 4</i>

10. EL SIGNE D'INTERROGACIÓ

SIGNE D'INTERROGACIÓ	S'UTILITZA
	<ul style="list-style-type: none"> Posició final de pregunta: <i>Qui ha vingut?</i>

11. EL SIGNE D'ADMIRACIÓ

SIGNE D'ADMIRACIÓ	S'UTILITZA
	<ul style="list-style-type: none"> Posició final d'exclamació, admiració o sorpresa: <i>Que bonic!, Visca!...</i>